

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Proteus ofte Minne-beelden verandert in Sinne-beelden

Cats, Jacob

Rotterdam, 1627

VIII. Sine volnere laedor

urn:nbn:de:bsz:31-101049

TACIT.

Palam compositus pudor, intus summa adipiscendi libido.

VIRGIL. **V**lvit pectore sub dolente vulnus,
Intactis vorat ossibus medullas;
Vesano tacitos movet furores,
Quod chironia nec manus levaret,
Nec Phæbus, sobolesque chara Phæbi.

Buyten

DE blixem kan het sweert in hondert stucken breken,
Maer laet de scheede gaef, daer in het heeft ghesteken;
Tis even soo een vyer dat my de pijn doet,
Ick ben, eylaes! ghequetst, en noyt en liet ick bloet;
Ick ben, eylaes! ghequetst, maer openbare wonden
En zijnder noyt ghesien, en zijnder noyt ghevonden.
Dies wensch ick tot behulp gheen kruyt, of machtigh gras;
Ick wensche reyne salf van enkel maeghde-was

Sine vulnere lædor.

S*Aucia corda gero, vestigia nulla sagittæ;
Et jecur, illeso corpore, vulnus habet:
Vulnus habet? fallor, quod enim sine vulnere vulnus?
Hei mihi! cæcus amor vulnere cæca facit.
Fulmine cum misero mihi, non face pectus aduras
Sæve puer, nostris hoc, precor, adde malis:
Da medicam, medicis quæ nesciat artibus uti,
Et sua, non herbas, applicet ora mihi.*

Ma playe est au dedans.

FOudre & flambeau d'amour, feu de facon estrange,
Qui, sans toucher le sein, au cœur d'amant se range.
Mon cœur, puis que mon cœur tu blesses sans blessure,
Il faut, par conséquent, qu'il soit guarý sans cure.

F 3

Niez

VVY sien een gult gevest, wy sien een mooye scheede,
 Maer is de lemmer goet? dat swoerje wel met eede.
 En efter ist ghemist. de snelle blixem-strael
 En breeckt wel anders niet, als slechts het innigh stael.
 Wanneer ghy menschen fiet tot hooghens staet gheresen,
 En achtet niet terstont het hoochste goet te wesen.
 Want daer 'thoofst blinct en klinckt, daer dwinght en wringht
 de gheest;
 Siet! waer het lichaem dreyght, daer is het hert bevreesft.

Nescitur, ubi me calceus urget.

F*ulgeat ut letis vagina coloribus extrâ,
 Intus, iô! ruptus fulgere mucro latet.
 Grande satellitium miraris, & arma tyranni,
 Et rutilum, fulvo quod micat ere, caput:
 Exteriora vides, quid stas? & ad intima transi;
 Terreat ut facies, mens malefana tremit.
 Calceus, egregium quem judicat esse viator,
 Afficit occulto saepe dolore pedem.*

Tout n'est or que reluit, ny farine ce que blanchit.

CEluy que nous voyons, en l'action publique,
 Si reveré de tous, si grand, si magnifique,
 Que juge-on heureux? souvent est le cousteau
 Bel a le voir, mais tout gasté dans le fourreau.

QVOD

47
 QVOD DOLET INTVS HABET.

Plerisque nostrum solenne est conditionem alterius quam maximè extollere, propriam contra deprimere. Ejus rei rationem hanc puto, quod in his tabulis ab externâ rerum facie iudicia mutantur, interna vix respiciamus, cumque lata plerumque & qua magis placeant maximè conspicua sint, duriora verò tacitè ferè conditioni uniuscujusque inhercant, aliena nobis, nostra plus alijs placent, optat ephyppia bos piger, optat arare caballus. *Opes ac majestatem Dionysii cum Damocle laudibus extollimus, gladium è lacunari equinâ setâ in caput Tyranni demissum non antè videmus, quam ipsi eo loci simus, maximo imperio, ut ait Sallust. maximam curam inesse nescientes. At sanè speciosissimum auleum nonne sepe ad sordidiorum parietis partem obtegendam adhibetur? Nonne colossi foris insignes Deum sepe aliquem representant, intrinsecus pleni luto ac sordibus? ita sanè. Et plerumque ubi honor, ibi & horror; & ut Seneca, qui à multis timetur, multos timet.*

Vele onder ons, hebben een ghewoonte, eens anders ghelegentheyte ten hooghsten te verheffen, haer eyghen niet te achten: de reden waer van, dunckt my hier in te bestaen, dat wy ons oordeel in dusdanighe saken ghewoon zijn te gronden op de dinghen die ons in't ooghe loopen, op inwendige ende verborghe saecken ondertusschen ofte niet lettende, ofte de selve niet wetende: ende naedmael het ghene dat vermaeckelijck is in yemants gelegentheyte, meest altydt blijckelijck is, ende dat de beswaerlijckheyde vande selve daerenteghen veeltijts van binnen schuyt ende bedeckt is: Soo ghebeurret dat de gelegentheyte van andere luyden aen ons, de onse aen ander luyden, beter schijnt:

*Den Os wil voor een rjts-peert strecken,
 Den hengst wenscht om den ploegh te trecken.*

Wy prijsen al, met Damocles, den glans ende voortreffelijckheyde van Dionysius, om datse ons in't ooghe loopt: het sweert daerentegens, dat met een peerts-hayr over't hooft van den Tyran hanght, en sien wy niet eer voor wy selfs in sijn plaetse zijn. Ey lieve! hoe dickwils is een schoone tapisserye gespannen voor een vuyl stuck muys. De nieuwlste schoenen dwinghen meest. De gegoten beelden der Afgoden, hoe wel zy van buyten vergult zijn, werden van binnen vol slick ende vuylicheyts bevonden. Die van vele ghevreest wert, seyt Seneca, vreesster vele. Noyt Heer of eer, sonder seer.

BOËTIVS.

Qvos vides sedere cello,
 Solij culmine reges,
 Detrahat si quis superbis
 Vani tegmina cultus,
 Iam videbit arctas
 Dominos ferre catenas.

TACIT 6. ANNAL.

Si tyrannorum mentes recludantur,
 Possint aspici laniatus, & i. Tus: Quando,
 ut corpora verberibus, ita sevitia,
 libidine, malis consultis, animus dilaceretur.

Buycht

*Vveest met ootmoedicheyt verciert, vwant Godt weder-
staet den hooveerdighen.*

Siet, wat de blixem doet; hy sal een lemmer breken;
Hy sal in stucken slaen dat nier en is gheweken,
De scheede niettemin, daerin het yser stack,
Die blijft in haer gheheel en sonder onghemack.
Godt die het seltsaem vyer laet vanden hemel dalen,
Die maect hem veel ghelijck met dese snelle stralen,
Hy breeckt dat wederstaet, hy spaert dat buyghen kan;
„Noyt wasser trots ghemoet dat Godes zeghen wan.

Flectere vel frangere.

S*æpe vel intactâ nummi perière crumenâ,
Fractus &, illeso tegmine, mucro fuit.
Sæpe cutis totos ruptis tegit osibus artus,
Cum Deus ex alto tela triscula jacet.
Mollibus indulget, durisque ferocius instat
Fulmen, & ipse facit fulminis Auctor idem.
Flecto genu: quicumque Deo non flectitur, ille
Plectitur, elatos Numinis ira premit.*

Aux humbles gracieux, dur aux osueilleux.

CEs Iavelins de Dieu, la foudre & la tonnerre,
Au doux ne font du mal, au dur il font la guerre.
Homme humilie toy, baissant ton haut desir,
Nul est, qui ne s'y rompt, qui ne s'y veut flechir.

FLECTE.

Si quis me interrogat (inquit Augustinus) quodnam primum, hominique Christiano maxime necessarium requisitum sit, humilitatem dicam. Si, quid secundum, idem respondebo. Si de tertio querat, dictum repetam. indicat vir pius basim ac fundamentum totius philosophiae Christianae in hoc praecipue consistere, ut debellata omni elatione ac superbia, ex vera sui cognitione. unusquisque sibi vilescat, Deoq; creatori sese submittat. Cum enim superbia veneno primi parentis afflatus ac inflatus, totam posteritatem nefando contagio infecerint; humilitate eam restitui, & ut in morbis, contraria contrariis curanda esse, Deum non obscure testatum voluisse, satis constat. Nec mirum, cum & sententiam malorum superbiam esse, etiã ex iudicio naturali, antiqui iudicaverint. Tarquinium hominem libidine praecipitem, avaritia caecum, immanẽ crudelitate, furore vecordem, vocaverunt superbum, & putaverunt sufficere convitium, ait ille. Concludamus cum Nilo, & operam demus ut sit nobis vita excelsa, spiritus humilis. Nihil altum vult Deus, prater se; proprium illi est erecta dejicere, dejecta erigere.

*S*oo my yemant vraecht (seyt Augustinus) swar de eerste ende noodichste deucht zy voor een Christen mensche, ick sal hem antwoorden, nedericheyt; wat de tweede, nedericheyt; wat de derde, nedericheyt. Willende den Gotsaligen man daer mede te kennen geven, dat het geheele grondtuck des Christelijken levens insonderheyt daerin bestaer, dat de mensche in sijn gemoet uytgheroeyt hebbende alle trotsheyt en hoochmoet, ende daer door ghebracht zijnde tot ware kennisse en verachtinghe van sikk selfs, hy sikk inde leechste dweemoedicheydt voor Godt verootmoedighe. Want naedient' onser aller Voorouders, door haren verwaenden hoochmoet in voottijden t'onser verderve leelijck hebben laten ligghen: Soo heefret den goeden Godt belieft, op de wijze vande ervaren medicijnen, dese sieckte door strijdighe gheeneel drancken wech te drijven. Laet ons dan trachten na een hemelsch en hooch leven, maer naer een nederighen gheest. De Heere der Heeren en wil niet groots, als sijne heerlijckheyt, want 'tis hem eyghen, de hooghe nederich te maken, de nedrighe te verheffen. Den dach des Heeren seyt Ief. 2. 12. sal gaen over alle het hoochmoedighe ende hooghe, ende over alle het verhevene, op dat het vernedert werde.

*Ghy die een Christen zijt ghe-naemt,
Vraeght, welcke dengd' u best betaemt.
D'antwoort is kort: Voor eerst, en lest,
Is ned'richeyt u alderbest.*

PETR. 1. 6.

*H*umiliamini sub potente manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis.

PROVERB. 28. 14.

O que bien heureux est l'homme qui se donne frayeur continuellement: Mais celui qui endureit son cœur tombera en calamité.

G

EX